

DOI: 10.5281/zenodo.3757879

UDC : 657.6

JEL : M 41

MONITORING THE LEVEL OF COMPLIANCE-SAFETY OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

МОНІТОРИНГ РІВНЯ КОМПЛІАЄНС-БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Tetiana O. Kobielieva, Phd in Economics, Associate Professor
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6618-0380
Email: tanja.kobeleva@gmail.com

Received 27.07.2019

Питання забезпечення економічної безпеки підприємства останнім часом набула особливої актуальності. Головна задача забезпечення економічної безпеки промислового підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільність та максимально ефективну діяльність зараз і високий потенціал розвитку в майбутньому. Моніторинг техніко-економічних та безпекоутворюючих показників роботи промислового підприємства є надзвичайно важливим інструментом, який забезпечує його ефективну виробничо-комерційну роботу. Проведені нами раніше дослідження відтворюють значну ефективність системи моніторингу при управлінні результатами використання антикризового механізму промислового підприємства [1], ринкової кон'юнктури, інноваційної діяльності [2] та інших надзвичайно важливих для промислових підприємств напрямків господарської діяльності. Однак, практика комерційної діяльності українських промислових підприємств показує недостатню увагу до завдань формування та впровадження в практику роботи інструментів економічного моніторингу, використання принципів та методів моніторингового управління ще далеко від широкого розповсюдження, методичні положення моніторингу потребують свого розвитку, розширення галузей використання та адаптації до умов української економіки [3, 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вивчення та розробка теоретико-методологічних положень з формування системи комплаєнс-моніторингу на промислових підприємствах досліджувалися у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців [1-20], зокрема: Перерви П.Г. [5, 10, 13, 16, 18], Коціскі Д. [9, 19], Товажнянського В.Л. [3], Гладенко І.В. [2], Верес Шомоші М. [7, 22], Косенко А.В. [6, 20], Косенко О.П. [12], Маслак М.В. [1], Нагі С. [8], Старостіної А.О. [11], Кравчук А.В. [15], Марчук Л.В. [23] та ін. Однак, слід відзначити, що комплекс положень, пов'язаних з моніторинговим обстеженням

Кобелева Т.О. Моніторинг рівня комплаєнс-безпеки промислового підприємства. Науково-методична стаття

У статті розглянуто питання забезпечення економічної безпеки промислового підприємства. Розглянуто фактори, які в найбільшій мірі впливають на стан економічної безпеки. Обґрунтовано важливість та необхідність забезпечення комплаєнс-безпеки промислового підприємства. Обґрунтовано теоретико-методичні положення моніторингу основних показників комплаєнс-безпеки промислового підприємства з використанням арктангенціальної функції. В основу моніторингової функції покладено показники волатильності економічної та комплаєнс-безпеки як безпосередньо даного промислового підприємства та його найближчого бізнес-оточення, так і всієї країни в цілому. Проведено дослідження та аналіз інтервалу значень моніторингової модель-функції та визначено найбільш характерні (реперні) ситуації при дослідженні комплаєнс-безпеки промислового підприємства.

Ключові слова: комплаєнс, економічна безпека, моніторинг, функція, промислові підприємства.

Kobielieva T.O. Monitoring the level of compliance of the industrial enterprise. Scientific and methodical article.

The article deals with the issue of ensuring the economic security of an industrial enterprise. The factors that most influence the state of economic security are considered. The importance and necessity of ensuring the compliance safety of the industrial enterprise is substantiated. The theoretical and methodological provisions of monitoring the main indicators of the compliance of the safety of an industrial enterprise with the use of the arctangential function are substantiated. The monitoring function is based on the volatility indicators of economic and compliance security of both the industrial enterprise and its immediate business environment, as well as the whole country as a whole. Research and analysis of the interval of values of the monitoring model-function is carried out and the most characteristic (benchmark) situations are determined in the study of the compliance safety of an industrial enterprise.

Keywords: compliance, economic security, monitoring, function, industrial enterprises.

комплаєнс-загроз промислових підприємств досліджені ще не в повній мірі. На нашу думку, потребують доопрацювання методологічні основи проведення моніторингу показників економічної безпеки підприємства, не визначено його місце і роль в управлінні виробничо-підприємницькою роботою, практично відсутнє організаційно-методичне забезпечення економічного моніторингу, не проводиться оптимізація його інформаційних зв'язків з зовнішнім середовищем. Теоретико-методологічна важливість вказаних завдань, їх нагальна значущість для забезпечення стабільної роботи промислових підприємств зумовили вибір проблематики статті та окреслили коло питань, які в ній розглядаються.

Метою статті є розробка концептуальних положень моніторингу рівня комплаєнс-безпеки промислового підприємства на основі використання аркетангенціальної функції.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сутність терміну «комплаєнс-безпека» виходить з визначення як самого терміну «комплаєнс», так і поняття «економічна безпека». Тому пропонується визначити поняття комплаєнс-безпеки промислового підприємства як захищеність життєво важливих інтересів промислового підприємства від зовнішніх та внутрішніх порушень законів, нормативних правових актів, стандартів, установчих та внутрішніх документів підприємства шляхом визначення, оцінювання та максимального зменшення (усунення) комплаєнс-ризиків.

Таке визначення надає змогу, по-перше, показати динамічність комплаєнс безпеки в часі і просторі; по-друге, визначити важливість як внутрішніх, так і зовнішніх чинників впливу на стан рівня комплаєнс-безпеки; по третє, вказати на наявність тісної взаємодії на правових засадах державної (на рівні країни) і корпоративної (на рівні підприємства) систем забезпечення економічної безпеки; по-четверте, визначити в якості основного індикатору комплаєнс-безпеки промислового підприємства наявність та рівень комплаєнс-ризиків.

Комплаєнс в системі економічного моніторингу – це форма прояву на промисловому підприємстві системи показників (факторів) і умов їх прояву в постійному розвитку і взаємодії, яка відтворюється у відповідному співвідношенні показників комплаєнс-безпеки та комплаєнс-ризиків [14, 21].

В основу формування моніторингової модель-функції МФ пропонується покласти показники волатильності (амплітуда коливань, непередбачуваність змін) економічної та комплаєнс-безпеки як безпосередньо даного промислового підприємства та його найближчого бізнес-оточення $S_{\text{мікро}}$, так і всієї країни в цілому $S_{\text{макро}}$. З нашої точки зору, актуальність та важливість цих показників, а також необхідність їх врахування при проведенні комплаєнс-

моніторингу на промисловому підприємстві не визиває сумнівів. Вважаємо за необхідне навести ще додаткові міркування з цього приводу.

Початково в зміст показників $S_{\text{макро}}$ та $S_{\text{мікро}}$ передбачалось закласти значення інтегральної економічної безпеки всієї країни та даного промислового підприємства. В цілому такий підхід, на наш погляд, має сенс, але більш точніші і більш обґрунтовані результати комплаєнс-моніторингу можна отримати при врахуванні не всіх складових економічної безпеки країни та підприємства (визначених з використанням загальнонаціональної методики Мінекономіки України), а тільки тих її складових, які в певній мірі формують комплаєнс-безпеку країни та даного підприємства.

Нами детально вивчена динаміка показника економічної безпеки України та її підприємств за субіндексами складових за останні роки. Офіційна методика розрахунку цього показника передбачає врахування 9 складових (субіндексів), які для інтегрального показника економічної безпеки країни в цілому є надзвичайно важливими, а для характеристики комплаєнс-безпеки є доцільним враховувати тільки деякі з них, які в найбільшій мірі відтворюють стан комплаєнс-безпеки нашої країни.

На основі результатів приведеної експертної оцінки впливу кожної з складових економічної безпеки країни на комплаєнс-безпеку виявлено, що найбільший вплив на рівень комплаєнс-безпеки в країні в цілому здійснюють чотири складових економічної безпеки країни: енергетична – E_6 , фінансова – Φ_6 , соціальна – C_6 та інноваційно-інвестиційна – Π_6 . В сумі вони пояснюють більш ніж 75% показника інтегральної комплаєнс-безпеки країни, що по законам накопиченої дисперсії є достатнім для формування загальної оцінки. При цьому впливом інших складових економічної безпеки країни можна знехтувати і проводити практичні розрахунки значення $S_{\text{макро}}$ з використання моделі (1):

$$S_{\text{макро}} = K_{\text{ен-6}} \times E_6 + K_{\text{ф-6}} \times \Phi_6 + K_{\text{с-6}} \times C_6 + K_{\text{іі-6}} \times \Pi_6, \quad (1)$$

де: $K_{\text{ен-6}}$, $K_{\text{ф-6}}$, $K_{\text{с-6}}$, $K_{\text{іі-6}}$ – вагові коефіцієнти впливу кожної з виявлених складових на рівень комплаєнс-безпеки країни (енергетичної, фінансової, соціальної та інноваційно-інвестиційної) відповідно.

Аналогічний підхід нами використано для оцінювання мікрорівня комплаєнс-безпеки даного промислового підприємства та його найближчого бізнес-оточення $S_{\text{мікро}}$. Для потреб комплаєнс-моніторингу, на наш погляд, найбільш прийнятна може бути модель (2), яка в досить широкому форматі включає в себе найбільш важливі складові комплаєнс-безпеки промислового підприємства: фінансова $\Phi_{\text{к-6}}$, політико-правова $\Pi_{\text{к-6}}$, енергетична $E_{\text{к-6}}$ та інтерфейсна $\text{ІФ}_{\text{к-6}}$. Виходячи з економічної сутності інтерфейсної складової, до неї було віднесено поставщиків

ПШ_{к-б}, споживачів СЖ_{к-б} та бізнес-партнерів БП_{к-б} даного підприємства.

З урахуванням вагових коефіцієнтів впливу кожної з виявлених складових К_{ФС}, К_{ПП}, К_{ЕС}, К_{ІФ} (відповідно, фінансової, політико-правової, енергетичної та інтерфейсної) на рівень комплаєнс-безпеки промислового підприємства та бізнес-груп його мікрооточення К_{ПШ}, К_{СЖ} та К_{БП}, модель С_{мікро} для потреб комплаєнс-моніторингу має наступний вигляд:

$$\begin{aligned} C_{\text{мікро}} &= K_{\text{ФС}} \times \Phi C_{\text{к-б}} + K_{\text{ПП}} \times \text{ПП}_{\text{к-б}} + K_{\text{ЕС}} \times \\ &\times \text{ЕС}_{\text{к-б}} + K_{\text{ІФ}} \times \text{ІФ}_{\text{к-б}} = K_{\text{ФС}} \times \Phi C_{\text{к-б}} + K_{\text{ПП}} \times \\ &\times \text{ПП}_{\text{к-б}} + K_{\text{ЕС}} \times \text{ЕС}_{\text{к-б}} + K_{\text{ІФ}} \times (K_{\text{ПШ}} \times \\ &\times \text{ПШ}_{\text{к-б}} + K_{\text{СЖ}} \times \text{СЖ}_{\text{к-б}} + K_{\text{БП}} \times \text{БП}_{\text{к-б}}) \end{aligned} \quad (2)$$

Проведене нами дослідження показало, що в найбільшій мірі опис динаміки вибраних показників С_{мікро} та С_{макро} та варіантам їх взаємодії відповідає аналітична функція арктангенса.

З урахуванням наведених вище висновків та рекомендацій аналітичний вигляд моніторингової модель-функції МФ набуває наступного вигляду:

$$\begin{aligned} \text{МФ} &= \frac{\pi}{4} \arctg^* \left(\frac{(K_{\text{ФС}} \times \Phi C_{\text{к-б}} + K_{\text{ПП}} \times \text{ПП}_{\text{к-б}} + K_{\text{ЕС}} \times \text{ЕС}_{\text{к-б}} + K_{\text{ІФ}} \times \text{ІФ}_{\text{к-б}}) - (K_{\text{ен-б}} \times \text{Е}_{\text{б}} + K_{\text{ф-б}} \times \Phi_{\text{б}} + K_{\text{с-б}} \times \text{С}_{\text{б}} + K_{\text{і-б}} \times \text{І}_{\text{б}})}{(K_{\text{ФС}} \times \Phi C_{\text{к-б}} + K_{\text{ПП}} \times \text{ПП}_{\text{к-б}} + K_{\text{ЕС}} \times \text{ЕС}_{\text{к-б}} + K_{\text{ІФ}} \times \text{ІФ}_{\text{к-б}})^2 + (K_{\text{ен-б}} \times \text{Е}_{\text{б}} + K_{\text{ф-б}} \times \Phi_{\text{б}} + K_{\text{с-б}} \times \text{С}_{\text{б}} + K_{\text{і-б}} \times \text{І}_{\text{б}})^2} \right) = \\ &= \frac{\pi}{4} \arctg \left(\frac{C_{\text{мікро}} - C_{\text{макро}}}{C_{\text{мікро}}^2 + C_{\text{макро}}^2} \right) \end{aligned} \quad (3)$$

Основним завданням модель-функції МФ є надавати об'єктивну та достовірну інформацію про комплаєнс-безпеку даного промислового підприємства, визначати та характеризувати основні комплаєнс-ситуації на підприємстві (наприклад, можливе суттєве погіршення комплаєнс-безпеки, коли показник С_{макро} суттєво перевищує значення, тобто С_{макро} > С_{мікро}). Це досить неприємна ситуація для підприємства і її вчасне визначення з використанням комплаєнс-моніторингу має для нього велике значення.

Вибір функції арктангенса, на нашу думку, пояснюється також тим фактом, що при наближенні значення С_{мікро} до значення С_{макро}, значення цієї функції прагне до нуля. Важливим аргументом є також той факт, що функція МФ в значному ступені піддається нормування в інтервалі значень [-1; 1], в якому функція арктангенса є визначеною.

Проведене нами дослідження та аналіз інтервалу значень моніторингової модель-функції МФ дозволяє визначити найбільш характерні (реперні) ситуації при дослідженні комплаєнс-безпеки промислового підприємства. Розглянемо ці ситуації більш детально.

1. Характеристика комплаєнс-безпеки промислового підприємства при значенні моніторингової модель-функції МФ = (-1).

Значення функції МФ = (-1) відтворює найгірший з можливих станів інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового

підприємства, так як такого значення функція МФ набуває при значенні С_{мікро} = 0. Такий стан можна назвати катастрофічним. На підприємстві практично має місце тотальна корупція, шахрайство, показники корпоративної етики ігноруються практично всіма групами працівників підприємства, мають реальні прояви різні інші види комплаєнс-загроз. Аналогічні проблеми виникають і в колі найближчого бізнес-оточення даного підприємства. Непрозорі, корупційні відносини з поставщиками, бізнес-партнерами, споживачами продукції підприємства суттєво ускладнюють ведення виробничо-комерційної діяльності, не дають підстав о підвищення її ефективності, інноваційного розвитку як самого підприємства, його сфери діяльності та персоналу. Топ-менеджмент не приділяє необхідної уваги цим питанням, не виключено що якраз цієї ланки управління і надходить більшість потенційних комплаєнс-загроз. Існуюче положення посилюється тим, що в країні в цілому (скоріше всього і в регіоні, галузі) стан комплаєнс-безпеки не такий критичний, як на даному підприємстві, так як С_{макро} > 0.

В таких умовах, які ми пропонуємо називати «критичний комплаєнс», конче необхідна комплаєнс-санация даного підприємства з метою усунення існуючих комплаєнс-загроз і покращення стану комплаєнс-функції. В якості першочергових заходів власникам підприємства рекомендується здійснити наступні заходи:

- провести незалежний комплаєнс-аудит з використанням зовнішніх спеціалізованих фірм або фахівців;
- по результатам комплаєнс-аудиту розробити детальний план-графік по усуненню (максимальному зменшенню) виявлених комплаєнс-порушень в усіх напрямках виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства;
- провести кардинальні зміни в складі топ-менеджменту;
- по можливості зробити ротацию персоналу і ввести тотальний комплаєнс-контроль за його діяльністю;
- проаналізувати ефективність зовнішньо-економічних зв'язків підприємства з його найближчим бізнес-оточенням (оцінити ефективність інтерфейсної складової економічної безпеки) і по можливості провести її корегування.

2. Характеристика комплаєнс-безпеки промислового підприємства при знаходженні значень моніторингової модель-функції в інтервалі [-1 < МФ < 0].

Таке значення моніторингової модель-функції відповідає такому стану справ, коли стан комплаєнс-безпеки підприємства С_{мікро} не перевищує стан комплаєнс-безпеки С_{макро} по країні в цілому, тобто С_{макро} > С_{мікро}. Для формування прикінцевих висновків з цього приводу слід

відслідковувати стан комплаєнс-безпеки підприємства в попередніх періодах. Якщо цей стан в порівнянні з станом комплаєнс-безпеки країни в цілому покращився (тобто $C_{\text{мікро}}^t > C_{\text{мікро}}^{t-1}$), то в цьому випадку слід визначати наявність позитивних тенденцій на підприємстві, робити висновки про те, що стан справ, хоча і не є добрим, але робота підприємства в плані забезпечення своєї комплаєнс-безпеки надає позитивні результати. В іншому випадку, коли стан комплаєнс-безпеки підприємства в порівнянні з станом комплаєнс-безпеки країни в цілому погіршився (тобто $C_{\text{мікро}}^{t-1} > C_{\text{мікро}}^t$), слід визначати наявність негативних тенденцій на підприємстві в сфері забезпечення його комплаєнс-безпеки. В цьому випадку появляється необхідність в проведенні комплаєнс-заходів, які ми розглядали, характеризуючи стан моніторингової модель-функції $M\Phi = (-1)$.

В цілому, характеристику такого стану комплаєнс-безпеки підприємства за результатами комплаєнс-моніторингу, який ми пропонуємо визначати як «наздоганяючий комплаєнс» слід визначати як досить складну, підприємство на фоні країни в цілому виглядає гірше, чим інші підприємства, хоча можуть спостерігатися і певні передумови до покращення існуючого стану і його переходу в інші більш привабливі для підприємства стани.

3. Характеристика комплаєнс-безпеки промислового підприємства при значенні моніторингової модель-функції $M\Phi = 0$.

Така ситуація на підприємстві характеризує певну відповідність стану комплаєнс-безпеки даного підприємства положенням з комплаєнс-безпекою країни в цілому. При цьому виконується положення рівності показників, які покладені в основу формування моніторингової комплаєнс-функції $M\Phi$, тобто $C_{\text{макро}} = C_{\text{мікро}}$. В такому стані комплаєнс-безпека підприємства не може оцінюватися як позитивна чи негативна, скоріше всього в цьому випадку вона може бути оцінена як нормальна, тобто не сильно гірше або не сильно краще, чим стан комплаєнс-безпеки на інших підприємствах. Пропонуємо таку ситуацію на підприємстві визначати як «комплаєнс-рівновага», яка визначає певну відповідність зусиль підприємства по забезпеченню своєї комплаєнс-безпеки зусиллям всієї країни.

Загальне оцінювання позитивності чи негативності такого стану комплаєнс-безпеки даного підприємства залежить від рівня комплаєнс-безпеки в цілому по країні. Якщо цей стан в країні задовільний (корупція подолана, всі чиновники чесно виконують свої посадові обов'язки, світове та європейське співтовариство визнають нашу країну як рівну собі в сфері комплаєнс і т.п.), то слід визначати, що підприємство також знаходиться в позитивному тонусі, комплаєнс-функція відтворює нормальний стан виробничо-підприємницького діяльності, тобто відзначаються позитивні тенденції в

діяльності підприємства. Якщо в країні процвітає корупція, співробітники всіх владних та силових структур визначають за мету своєї діяльності тільки власне збагачення – то в цьому випадку відповідність такого стану в країні справами на даному підприємстві – не можна назвати позитивними. Це в певній мірі негативні процеси, ступінь негативності яких залежить від рівня комплаєнс-безпеки країни в цілому: чим менше рівень комплаєнс-безпеки в цілому в країні ($C_{\text{макро}}$ значно менше одиниці), тим гірше справи на даному промисловому підприємстві в сфері забезпечення своєї комплаєнс-безпеки.

4. Характеристика комплаєнс-безпеки промислового підприємства при знаходженні значень моніторингової модель-функції в інтервалі $[1 < M\Phi < 0]$.

Рівень комплаєнс-безпеки на підприємстві, який відповідає вказаним значенням моніторингової модель-функції ($1 < M\Phi < 0$), характеризує, на наш погляд найбільш позитивні тенденції на підприємстві. В цій ситуації рівень комплаєнс-безпеки підприємства перевищують аналогічний показник в цілому по країні, що не може не визивати позитивної характеристики. На наш погляд, досягнення такого рівня комплаєнс-безпеки є досить нелегкою справою. В умовах, коли з боку державних, урядових, галузевих або силових структур можуть надходити пропозиції щодо комплаєнс-порушень, топ-менеджмент підприємства, всьому колективу працівників вдається зберегти високий рівень корпоративної етики, підібрати найбільш безпечних з точки зору комплаєнс поставщиків, бізнес-партнерів та інших представників свого найближчого бізнес-оточення.

Таку ситуацію на промисловому підприємстві пропонується називати «випереджаючий комплаєнс» і завдання підприємства в цьому випадку набувають дещо іншого наповнення та змісту. В цій ситуації мова вже не йде про проведення кардинальних та рішучих дій по покращенню комплаєнс-безпеки та максимального впливу на усунення комплаєнс-ризиків. Основне завдання підприємства в цьому плані зводиться до підтримки розроблених та впроваджених заходів, забережнтя та посилення досягнутих позицій на підприємстві в сфері забезпечення своєї комплаєнс-безпеки.

5. Характеристика комплаєнс-безпеки промислового підприємства при значенні моніторингової модель-функції $M\Phi = 1$.

Вказаний стан моніторингової модель-функції $M\Phi$ характеризує в певній мірі практично недосяжну ситуацію на промисловому підприємстві, яку ми пропонуємо називати «утопічний комплаєнс». Утопічність ситуації, що розглядається, пояснюється тим положенням, що в країні спостерігається тотальне засилля комплаєнс-загроз та комплаєнс-порушень (приблизним прикладом такої країни в цей час може вважатися Венесуела), так як рівень її

комплаєнс-безпеки оцінюється найнижчою оцінкою ($C_{\text{макро}}=0$), а рівень комплаєнс-безпеки промислового підприємства, яке аналізується, оцінюється найвищим балом ($C_{\text{мікро}}=1$). Крім того, надзвичайні складнощі в досягненні такої ситуації пояснюється ще й тим, що в умовах тотального оточення комплаєнс-загроз та комплаєнс-спокус підприємству вдається ідеально виходити на найвищий рівень своєї комплаєнс-безпеки, досягнути чого дуже складно. Такий стан може бути порівняно з таким випадком, коли в проливний дощ на відкритій площадці розведено багаття та готовляться шашлики.

Корисність розгляду такого значення комплаєнс-безпеки підприємства в тому, що до неї треба прагнути кожному підприємству, навіть в тих випадках, коли в країні тотально не можуть справитися з існуючими комплаєнс-загрозами, а підприємству в таких складних умовах вдається зробити практично неможливе – досягнути найвищих показників своєї комплаєнс-безпеки.

Ми розглянули і надали економічну інтерпретацію найбільш характерних значень моніторингової модель-функції МФ, які дозволяють оцінювати, пояснювати та аналізувати стан комплаєнс-безпеки промислового підприємства з точки зору співвідношення значень комплаєнс-безпеки в країні в цілому та на даному підприємстві. Найбільш прийнятні результати моніторингу для даного підприємства визначаються позитивними значеннями моніторингової модель функції ($1 < \text{МФ} < 0$). З цього і витікають задачі підприємства в забезпеченні своєї комплаєнс-безпеки – проводити таким чином всі необхідні роботи, щоб стан моніторингової модель-функції був у вказаних інтервалах і максимально наближався до одиниці.

Основні точкові та інтервальні значення моніторингової модель-функції МФ та їх короткі економічні характеристики, які детально були нами розглянуті вище, наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Економічна характеристика точкових та інтервальних значень області значень моніторингової модель-функції МФ

Найменування тенденцій	Значення модель-функції МФ	Значення аргументів		Стан комплаєнс-безпеки підприємства (характеристика тенденцій)
		Смікро	Смакро	
Критичний комплаєнс	$\text{МФ} = (-1)$	$\text{Смікро} = 0$	$\text{Смакро} > 0$	Необхідна комплаєнс-санація підприємства, усунення комплаєнс-загроз і покращення стану комплаєнс-безпеки
Наздоганяючий комплаєнс	$(-1) < \text{МФ} < 0$	$\text{Смікро} < \text{Смакро}$	$\text{Смакро} > \text{Смікро}$	Підприємство на фоні країни в цілому виглядає гірше, чим інші підприємства
Комплаєнс рівноваги	$\text{МФ} = 0$	$\text{Смікро} = \text{Смакро}$	$\text{Смакро} = \text{Смікро}$	Є певна відповідність зусиль підприємства по забезпеченню своєї комплаєнс-безпеки зусиллям всієї країни
Випереджаючий комплаєнс	$1 < \text{МФ} < 0$	$\text{Смікро} > \text{Смакро}$	$\text{Смакро} < \text{Смікро}$	Рівень комплаєнс-безпеки підприємства перевищує аналогічний показник в цілому по країні, що є досить позитивним явищем
Утопічний комплаєнс	$\text{МФ} = 1$	$\text{Смікро} > 0$	$\text{Смакро} = 0$	В країні тотальне засилля комплаєнс-загроз, а рівень комплаєнс-безпеки підприємства оцінюється найвищим балом

Джерело: власна розробка

Практичне використання моніторингових модель-функції МФ свідчить про те, що для потреб підвищення показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства цієї функції надає в достатній мірі позитивні результати. Модель-функція МФ надає інформацію про позицію даного підприємства в країні в цілому, відтворюючи рівень його комплаєнс-безпеки в порівнянні з рівнем комплаєнс-безпеки всієї країни. Аналіз даних табл.1 надає підстави стверджувати, що найбільш прийнятною ситуації для промислового підприємства є ситуація, при якій має місце випереджаючий комплаєнс. В такій ситуації рівень комплаєнс-безпеки підприємства перевищує аналогічний показник в цілому по країні, що є досить позитивним явищем.

Висновки

В результаті проведеного дослідження обґрунтовано теоретико-методичні положення моніторингу

основних показників комплаєнс-безпеки промислового підприємства з використанням арктангенціальної функції. Визначено сутність комплаєнс-безпеки як захищеність життєво важливих інтересів промислового підприємства від зовнішніх та внутрішніх порушень законів, нормативних правових актів, стандартів, установчих та внутрішніх документів підприємства шляхом визначення, оцінювання та максимального зменшення (усунення) комплаєнс-ризиків.

Вперше для практичного використання запропоновано моніторингову функції, сформовану на основі арктангенціальної залежності. Арктангенціально моніторингова функція в досить широкому форматі включає в себе найбільш важливі складові комплаєнс-безпеки промислового підприємства: фінансову, політико-правову, енергетичну та інтерфейсну. Виходячи з економічної сутності інтерфейсної складової, до неї було

віднесено поставщиків, споживачів та бізнес-партнерів даного підприємства. Практичне використання моніторингової модель-функції МФ свідчить про те, що для потреб підвищення показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства дані функції дають в достатній мірі позитивні результати. Пропонована моніторингова функція комплаєнс-безпеки промислового підприємства надає інформацію про позицію даного підприємства в країні в цілому, відтворюю-

ючи рівень його комплаєнс-безпеки в порівнянні з рівнем комплаєнс-безпеки всієї країни.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з розробкою науково-методичних положень та практичних рекомендацій щодо здійснення комплексного моніторингу комплаєнс-безпеки промислового підприємства з одночасним (інтегральним) використанням порівняльних даних функції МФ та часткових показників комплаєнс-безпеки конкретного промислового підприємства.

Abstract

The article examines the essence of economic monitoring and the prospects of its use in the sphere of improving the level of economic security of the enterprise and its most important component - compliance security. The theoretically substantiated possibilities of the application of the compliance function to better ensure the economic security of an industrial enterprise. Based on a detailed analysis of existing definitions of the term "compliance," it is proposed to define compliance as an undertaking's efforts to comply with national and international laws, standards, and rules applicable to its operations, including its own internal corporate policies and procedures.

According to the results of the expert assessment of the impact of each of the components of economic security of the country on compliance security revealed that the greatest impact on the level of compliance security in the country as a whole have four components of economic security of the country: energy, financial, social and innovation-investment. In sum, they account for more than 75% of the country's integral compliance rate, which, according to the laws of accumulated variance, is sufficient to form an overall estimate. The essence of compliance security is defined as the protection of vital interests of an industrial enterprise from external and internal violations of laws, normative legal acts, standards, constituent and internal documents of the enterprise by identifying, evaluating and minimizing (eliminating) compliance risks.

A similar approach was used to evaluate the compliance micro level of an industrial enterprise and its immediate business environment. It is proved that for the purposes of compliance monitoring, the model, which in a sufficiently wide format, includes the most important components of the compliance safety of an industrial enterprise: financial, political, legal, energy and interface, may be the most appropriate. Based on the economic nature of the interface component, it was attributed to the suppliers, consumers and business partners of the enterprise.

The theoretical and methodological provisions of monitoring the main indicators of the compliance of the safety of an industrial enterprise with the use of the arctangential function are substantiated. Arctangential monitoring dependency for practical use is proposed for the first time. This monitoring function is based on the volatility indicators of economic and compliance security of both the industrial enterprise and its immediate business environment, as well as the whole country as a whole. Research and analysis of the interval of values of monitoring arctangential model-function is carried out and the most characteristic (benchmark) situations are determined in the study of the compliance safety of an industrial enterprise. The practical use of the monitoring model-function indicates that these functions give sufficiently positive results for the purposes of increasing the compliance value of the industrial enterprise. The proposed monitoring function of the industrial enterprise's compliance safety provides information on the position of the enterprise in the country as a whole, reproducing the level of its compliance security compared to the level of compliance security of the whole country.

The prospect of further research is related to the development of scientific and methodological provisions and practical recommendations for complex monitoring of industrial enterprise compliance with the simultaneous (integral) use of comparative data of the MF function and partial compliance indicators of a specific industrial enterprise.

Список літератури:

1. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства / В.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, П.Г. ПЕРЕРВА // Економіка розвитку. – Х.: ХНЕУ. – 2010. – № 2 (54). – С.46-50.
2. Гладенко І.В. Система моніторингу інноваційного розвитку промислового підприємства / Гладенко І.В. // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. Выпуск 33-2 (128). – Донецк: ДонНТУ, 2008. – С. 93-99.
3. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства / ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л., ПЕРЕРВА П.Г., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. – Харків: Апостроф» 2012. – 705 с.
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: сайт. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.

5. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П.Г.Перерва // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.
6. Innovative compliance of technology to combat corruption / Pererva P.G., Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliev V.M. // Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds / S.M. Illiashenko, W.Strielkowski (eds.). – 1st edition. – Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement, 2018. – P. 285-295.
7. Technology transfer / Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. - Kharkiv-Miskolc: NTU "KhPI", 2012. – 668 p.
8. Organization of marketing activities on the intrapreneurship / Pererva P., Nagy S., Maslak M. // MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. – №5. – 2018.- Режим доступа: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf
9. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program. (P.G. Pererva, G. Kocziszky, M. Veres Somosi ed.). – Kharkov-Miskolc: LTD "Planeta-prynt", 2019. – 689 p.
10. Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2016. – № 28. – С. 70-74.
11. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика – К.: Знання, 2009. – 1070 с.
12. Формування конкурентного, інтелектуального і маркетингового потенціалу інноваційного підприємництва / Перерва П.Г., Косенко О.П., Ткачова Н.П.; Ткачов М.М. // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2018. – № 20. – С. 36-40.
13. Pererva P.G. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring / P.G.Pererva, Т.О. Kobielieva // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2016. – №48 (1220). – С.41-44.
14. Кобелева Т.О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаенс-безпеки промислового підприємства / Т.О.Кобелева // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2018. – № 48. – С. 46-52.
15. Кравчук А.В. Ефективність як економічна категорія / А.В. Кравчук, П.Г. Перерва // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2018. – № 15. – С. 137-143.
16. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства / П.Г.Перерва // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.
17. Марчук Л.С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія / Л.С. Марчук, П.Г. Перерва // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
18. Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові / П.Г.Перерва // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Х.: НТУ «ХП». – 2018. – № 37(1313). – С. 27-32.
19. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия.– Харьков-Мишкольц: ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
20. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції / Косенко А.В., Перерва П.Г., Кобелева, Т.О., Маслак М.В. // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2018. – № 19. – С. 121-126.
21. Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаенс на промисловому підприємстві / Т.О. Кобелева // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХП», 2018. – № 47. – С. 121-127.
22. Комплаенс программа промышленного предприятия / Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М. – Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.

References:

1. Tovazhnyansky, V.L. & Pererva, P.G. (2010). Anticrisis monitoring of financial and economic indicators of the machine-building enterprise. *Ekonomika rozvitku*, 2, 46-50 [in Ukrainian].
2. Gladenko, I.V. (2008). System of monitoring of innovation development of an industrial enterprise. *Nauchnye trudy DonNTU. Seryya: ekonomycheskaya*, 33-2, 93-99 [in Ukrainian].
3. Tovazhnyansky, V.L., Pererva, P.G. & Tovazhnyansky, L.L. (2012). Anti-Crisis Mechanism of Steel Business Development. Kharkiv: Apostrophe [in Russian].
4. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrayiny: sayt. Retrieved from: <http://www.me.gov.ua/> [in Ukrainian].

5. Pererva, P.G. (2017). Compliance program of an industrial enterprise: essence and tasks. Visnyk NTU "KhPI", 24 (1246), 153-158 [in Russian].
6. Pererva, P.G., Kosenko, A.V., Tkachev, M.M. & Kobieliev, V.M. (2018). Innovative compliance of technology to combat corruption. Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds. In S.M. Illiashenko, W.Strielkowski (ed.). 1st edition (pp.285-295). Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement [in English].
7. Pererva, P.G., Kocziszky György, Szakaly D. & Somosi, Veres M. (2012). Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU "KhPI" [in English].
8. Pererva P., Nagy S. & Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship. MIND JOURNAL, 5. Retrieved from: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf [in English].
9. Pererva, P.G., Kocziszky, G., Somosi Veres M. & Kobielieva T.A. (P.G. Pererva, G. Kocziszky, M. Veres Somosi ed.) (2019). Compliance program– Kharkov-Miskolc: LTD "Planeta-prynt" [in English].
10. Pererva, P.G. & Kobyelyeva, T.O. (2016). Quality of innovative products as a component of marketing policy and competitiveness of the enterprise. Visnyk NTU „KhPI” : zb. nauk. pr. 28, 70-74 [in Ukrainian].
11. Starostina, A.O. (2009). Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice. Znannya [in Ukrainian].
12. Pererva, P.G.;Kosenko, O.P., Tkachova, N.P. & Tkachov, M.M. (2018). Formation of Competitive, Intellectual and Marketing Potential of Innovative Entrepreneurship. Visnyk NTU "KhPI", 20, 36-40 [in Ukrainian].
13. Pererva, P.G. & Kobielieva, T.O. (2016). The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring. Visnyk NTU "KhPI", 48, 41-44 [in English].
14. Kobyelyeva, T.O. (2018). Development of recommendations for the formation of an integral index of compliance of safety of an industrial enterprise. Visnyk NTU "KhPI", 48, 46-52 [in Ukrainian].
15. Kravchuk, A.V. & Pererva, P.G. (2018). Efficiency as an economic category. Visnyk NTU "KhPI", 15, 137-143 [in Ukrainian].
16. Pererva, P.G. (2017). Economic and organizational principles of innovative and investment activity of the enterprise. Visnyk NTU "KhPI", 45, 51-55 [in Ukrainian].
17. Marchuk, L.S. & Pererva, P.G. (2018). Intellectual potential as an economic category. Visnyk NTU "KhPI", 15, 53-63 [in Ukrainian].
18. Pererva, P.G. (2018). Information activity of the enterprise: management, price and marketing components. Visnyk NTU "KhPI", 37, 27-32 [in Ukrainian].
19. Pererva, P.G., Kocziszky, G. & Somosi, Veres M. (2019). Industrial enterprise compliance program. – Kharkov-Miskolc: LTD "Planeta-prynt" [in Russian].
20. Kosenko, A.V., Pererva, P.G., Kobyelyeva, T.O. & Maslak, M.V. (2018). System approach to the study of price, marketing, investment and innovation characteristics of technology transfer of industrial products. Visnyk NTU "KhPI", 19, 121-126 [in Ukrainian].
21. Kobyelyeva, T.O. Organizational Structure Compliance at the Industrial Enterprise. Visnyk NTU "KhPI", 47, 121-127 [in Ukrainian].
22. Pererva, P.G., Kocziszky, G. & Somosi Veres, M. (2019). Industrial enterprise compliance program. – Kharkov-Miskolc: LTD "Planeta-prynt" [in Russian].

Посилання на статтю:

Кобелева Т. О. Моніторинг рівня комплаєнс-безпеки промислового підприємства / Т. О. Кобелева // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал.* – 2019. – № 4 (44). – С. 49-56. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/49.pdf> DOI: 10.5281/zenodo.3757879.

Reference a Journal Article:

Kobielieva T. O. Monitoring the level of compliance of the industrial enterprise / T. O. Kobielieva // *Economics: time realities. Scientific journal.* – 2019. – № 4 (44). – P. 49-56. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/49.pdf> DOI: 10.5281/zenodo.3757879.

